

KYSY TIETOASIAANTUNTIJALTA!

Mikä on totta, pohdiskeli toimittaja Jussi Ahlroth esseessään Helsingin Sanomissa 27.12.2025. Hänen mukaansa yhteinen todellisuus on hajomassa, kun emme enää ole samaa mieltä siitä, mikä tieto on luotettavaa. Ennen tiedon lähteitä ja takaajia olivat sellaiset instituutiot ja auktoriteetit, kuten media, yliopistot, tutkimuslaitokset ja valtiovalta. Tosiasiat ovat nyt korvautuneet tunteella.

Pääosin olen Ahlrothin kanssa samaa mieltä, mutta joitakin asioita hänen näkemyksissään osin kyseenalaistan.

Suurin jakolinjoja luova ja niitä syventävä muutos on tapahtunut Ahlrothin mukaan suomalaisessa politiikassa. Ahlroth tuo esille Helsingin yliopiston sosiologian dosentti Jukka Syväterän näkemyksen, jonka mukaan politiikassa käytetään tietoa kuten aina ennenkin, mutta sitä myös kyseenalaistetaan enemmän kuin ennen.

Teen itse parhaillaan väitöskirjaa, jossa tutkin tiedon käyttöä lainvalmistelussa. Haastattelin viime syksyn aikana useita lainvalmistelijoita tutkiakseni, mikä merkitys vuonna 2023 Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen yhteydessä toimintansa aloittaneella Datahuoneella on ollut lainvalmistelulle. Datahuone on tietopohjaista päätöksentekoa edistävä yksikkö, joka tuottaa ajantasaisia rekisteriaineistoja hyödyntäviä selvityksiä ja analyysejä päätöksenteon tueksi ja poliittisten ratkaisujen vaikutusten arvioimiseksi lähinnä valtioneuvoston tarpeisiin yhteistyössä Tilastokeskuksen ja Taloustieteen keskus Helsinki GSE:n kanssa. Haastateltujen näkemys oli se, että Datahuoneen tuottamaan tietoon luotetaan laajasti eri ministeriöissä. Vastajat kuvaavat sitä toimijana, jonka tuottama tieto koetaan lähtökohtaisesti luotettavaksi, laadukkaaksi ja päätöksenteon kannalta relevantiksi. Vaikka haastateltavat olivat virkamiehiä, ei haastatteluiden yhteydessä noussut esille, että myöskään poliittiset päättäjät olisivat kyseenalaistaneet näitä tietoja valmisteluprosessin aikana. Ehkä tilanne ei siten ole niin lohduton, kun taustalla on laadukas tieto, jota työstävät data-analyytikot ja muut tietoammattilaiset.

Ahlroth jatkaa, että teknologiyhtiöiden algoritmikoneisto, politiikan tekemisen muutos, lukemisen romahtaminen ja median luonteen raju muutos ovat aikaansaaneet sen, että tieto ja tiedon luonne ovat tutkijoiden mukaan uhattuna. Heidän mukaansa olisi korostettava sellaisia asioita, kuten yleissivistystä, medialukutaitoa ja sääntelyä. Itse lisäisin

Kuva: Veikko Somerpuro

OUTI ÖRN

Tietojohtaminen ry:n puheenjohtaja sekä Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen talous- ja hallintojohtaja. Tekee vapaa-ajalla väitöskirjaa liittyen tiedon käyttöön lainvalmistelussa.

tähän listaan tietoasiantuntijat. Tätä ammattiryhmää tarvitaan nyt, jos koskaan, kun tietoa tulvii joka puolelta. Tietoasiantuntijoita tarvitaan tällä hetkellä ja tulevaisuudessa, kun data-analytiikka, tekoäly ja digitaalinen tiedonhallinta jatkavat kasvuaan. Näitä moniosaajia ja toisaalta oman alan syväosaajia tarvitaan hallitsemaan ja hyödyntämään käytettävissä olevaa suurta tietomäärää ja ennen kaikkea arvioimaan kriittisesti käytettävissä olevaa tietoa ja sen lähteitä.

Jussi Ahlroth, kysyt mikä on totta? Vastaukseni on: kysy tietoasiantuntijalta! ■